

τήγημα, δι' οὐ κατώρθωσα προσποιουμένη πλαστήν αιχμαλωσίαν· νὰ ἐλύσω πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦτο τὸ μεγαθύμῳ σου φρόνημα! Οὐδέποτε ἡ ἡμέρα αὕτη ἐμελλε νὰ ποθῆ τόσον ἐνδοξος δι' ἅπαντας ἡμᾶς, ἀν μὴ ἡ παρουσία σου ἤθελεν ἐπιφέρει τὴν νίκην.

— Πῶς, εἶπεν ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ δὲν σε εἶχον αιχμαλωτίσει; λοιπὸν οἱ βάρβαροι, τοὺς ὁποίους εἶδον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν!

— Ἦσαν οἱ θεράποντές μου, ἀπεκρίθη, τοὺς ὁποίους περιέβαλον ὄπλισμόν καὶ σήματα τῶν πολεμίων, διὰ νὰ σὲ ἀπατήσω καὶ σὲ φέρω ἐνταῦθα ἐπ' ἀγαθῶ ὄλων ἡμῶν.

— Καὶ πῶς κατώρθωσες νὰ με ἀπατήσης ἐν ᾧ ἤδη ἐπλησίαζον νὰ σᾶς συλλάβω ὅλους;

— Πρὶν ἢ σεῖς δυνηθῆτε νὰ φθάσητε εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἐρευνησῆτε αὐτάς, εἶχον ἤδη ὑποδεχθῆ ἡμᾶς αἱ τάξεις τῶν ἡμετέρων, ἐκείνων οἵτινες σᾶς συνήντησαν καὶ σε ἐπεισαν νὰ σπεύσης εἰς τὸν ἀγῶνα. Τὰ ἐνδύματα τῶν πολεμίων εἶχομεν ἀποβάλλει ταχέως καὶ ἀντ' αὐτῶν εἶχομεν ἤδη λάβει καὶ ὑψώσει τὰ σήματα τῶν ἡμετέρων. Οὕτω τὰ πάντα ἀπέβησαν ἐπ' ἀγαθῶ. Δέξαι λοιπὸν τώρα νὰ καταθέσωμεν πρὸ ποδῶν σου τὴν δάφνην ἣν γνωρίζεις, ἀλλ' ἥτις ἐν τῷ μεταξὺ ἐβλάστησε νέους θαλερούς κλώνας, ἀνάμνησιν διπλοῦ στρατηγήματος καὶ διπλῆς νίκης.

Ταῦτα δὲ εἰπούσα ἔκλινε τὸ γόνυ πρὸ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἔτεινεν αὐτῇ τὴν χεῖρα χαίρων ἐπὶ τῇ κατανικήσει τοῦ ἑαυτοῦ πάθους, εἰς ἣν συνέδραμεν αὐτόν, ἐν ᾧ συγχρόνως ὁ Φιλώτας ὑψόνων πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμούς ἐπ' εὐχαριστίᾳ περιέβαλλεν εἰς τοὺς κόλπους του τὴν πιστοτάτην τῶν συζύγων.

(Ἐκ τῆς γερμανικῆς)

Δ

ΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Ἐπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες ὄχι ὀλίγον χρόνον παραμεινάντες ἐν Ἀθήναις, ἐπιστρέφουσιν εἰτα εἰς τὰς ἐπαρχίας των, φιλοτιμούμενοι ἐν τῷ στενῷ αὐτῶν κύκλῳ νὰ ἀφηγηθῶσι ζωηρῶς νοπᾶς ἔτι τὰς ἀττικὰς ἐντυπώσεις των ἐκ τῶν περιπλανήσεων αὐτῶν ἀνά τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ ἀξιοθέατα μέρη, ἐκ τῶν διατριβῶν αὐτῶν ἐν τοῖς καφενείοις καὶ ταῖς αἰθούσαις· οὗτοι ἐρωτῶνται αἴφνης ὑπὸ τινος τῶν ἀκούοντων:

— Καὶ ἡ Ἀκρόπολις πῶς σᾶς ἐφάνη;

— Ἀ! ἡ Ἀκρόπολις; δὲν τὴν εἶδα! σᾶς ἀπαντῶσι μετ' ἀπαθείας, καὶ ἐξακολουθοῦσι τὰς ἀφηγήσεις των.

Οὐδεὶς ὁμῶς ὑπάρχει, οὐδεὶς τῶν συγχρόνων

Ἑλλήνων, καὶ ὁ ἀπλοϊκώτερος κάτοικος τοῦ ἐσχάτου χωρίου, ὅστις καὶ ἐπ' ἐλάχιστον χρόνον διατρίψας ἐν Ἀθήναις, δὲν ἐσταμάτησε περιεργαζόμενος ἐξῴθεν ἐν συγινήσει τὸ κιτρινόχρουν καὶ πολυτελές, ἀλλὰ βαρὺ καὶ ἀκοίψον κτίριον τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ὅπερ λοξῶς ἰστάμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς περὶ αὐτὸ πλατείας φαίνεται ὡς ἐρριμμένον ἐκεῖ κατὰ τύχην ἢ ἀφροντίστως, ὡς ἐπιπλον ἀτημελήτως στολίζον αἴθουσάν τινα, μέχρῃ οὐ χεῖρ τις μεριμνήσῃ περὶ προσφορωτέρας αὐτοῦ διευθετήσεως· ὀλίγοι ὑπάρχουσιν ὅσοι δὲν ἐφρόντισαν παντοιοτρόπως, ὅπως παραστῶσιν εἰς κοινοβουλευτικὴν συνεδρίασιν, δὲν ἀνέμειναν τὴν ὄραν τῆς εἰσόδου παρὰ τὰ προπύλαια τοῦ Βουλευτηρίου, ἀψηφόντες καὶ βοροχὴν καὶ βοροχὴν καὶ χιόνια, ἢ ἀδιαφοροῦντες πρὸς μίαν ἀπὸ τὰς ὀλοχρύσους καὶ ὀλοδρόσους ἐκείνας ἀττικὰς ἡμέρας, τῶν ὁποίων τὸ φῶς καὶ ἡ δρόσος ζητοῦσι τόσον μακρὰς καὶ βαθεῖας περιπατητικὰς ἀπολαύσεις. Ὁ νέηλος ὁ παρερχόμενος πρὸ τοῦ περικαλλοῦς καὶ καταυγάζοντος κτιρίου, ὅπερ ἴδρυσεν ἡ μεγαλοδωρία τοῦ Σίνα, ἀνοίγει ἐν θαυμασμῷ τὸ στόμα καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ τῷ ἀπαντῶσιν ὅτι αὐτὸ εἶνε ἡ Ἀκαδημία· ἐνίοτε, καὶ μετὰ τὴν ἀπάντησιν, ἡ ἐκπληξίς του δὲν καταπαύει, διότι ἡ ἀπορία του δὲν λύεται καὶ τί εἶνε αὐτὴ ἡ Ἀκαδημία; εἶνε διαθεθεμένος νὰ ἐρωτήσῃ ἀκόμη. Ἀλλὰ τίς ἀκούων τὴν λέξιν Βουλῆ δὲν ἀνασκίρτα, ὡς πρὸ παλαιοῦ καὶ ἀκριβοῦ γνωρίμου; εἶνε ἡ λέξις, τὴν ὁποίαν τοσάκις ἐξιδανίκευσε καὶ ἀνεσκάλευσεν ἐν τῇ φαντασίᾳ του, τοσάκις εἶδε μὲ μεγάλα γράμματα μέσα εἰς τὰς ἐφημερίδας, καὶ ἥτις τοσάκις εἰς ζωηρὰν συζητησὶν ἐτρόχισε τὰ χεῖλη του· δύναται νὰ παρέλθῃ ὁ βίος του χωρὶς οὐδὲ κἄν νὰ ὑποπτεῦσῃ ὑπαρξὴν σοφῶν καὶ Ἀκαδημειῶν οὐδὲν μέχρῃ τοῦδε γινώσκει περὶ ἐκλογῆς Ἀκαδημαϊκῶν, ἐν ᾧ πόσας ἀναμνήσεις βουλευτικῶν ἐκλογῶν συμφύρει ἐντὸς τοῦ κρανίου του ἐσχάτος αὐτὸς τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρῶτος συνταγματικὸς πολίτης!

Οὐδεὶς λοιπὸν, ὡς ἐλπίζομεν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν δύναται νὰ διατεθῇ δυσἀρέτως ἐκ τῆς προθυμίας μας νὰ ὀδηγήσωμεν αὐτόν εἰς μίαν τῶν ἐνδιαφερουσῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς, πρὸς ἃς εἶνε πάντοτε ἐστραμμένη ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ. Δυνάμεθα νὰ ὀδηγήσωμεν ἀσφαλῶς αὐτόν διὰ τοῦ πλήθους τῶν διαδρόμων καὶ τῶν θυρῶν, τῆς συνωστίσεως τῶν βουλευτῶν, καὶ τῶν κραυγῶν τῶν κλητῆρων, καὶ ἀπὸ τοῦ θεωρείου, ἐν ᾧ θὰ ἐγκαθιδροθῶμεν, νὰ ὑποβοηθήσωμεν τὴν περιέργειαν καὶ παρατηρητικότητά αὐτοῦ, ἐν ᾧ συγχρόνως μᾶς παρέχει καὶ οὗτος ἀφορμὴν συνεχοῦς καὶ ἀκόπου ὀμιλητικότητος ἐκ τῆς ἀμέσου πρὸς αὐτόν μεταδόσεως τῶν ἐντυπώσεων μας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Βουλῇ τὸ θερμομέτρον τοῦ λόγου παρὰ τοῖς ἀκρο-

ταῖς ὑπερβαίνει ἐνίοτε κατὰ πολλοὺς βαθμοὺς τὸ παρά τοῖς βουλευταῖς. Ὁ Ἕλλην ἀκρατῆς δὲν δύναται νὰ παραστῇ μάρτυς κοινοβουλευτικῆς συζητήσεως, δίχως νὰ μεταδώσῃ τὴν ἐπ' αὐτῆς κρίσιν του, αὐτοσχεδίως καὶ ἄνευ διατυπώσεων, εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα γείτονα· καὶ ὅταν ἡ συνήθης γλῶσσα δὲν ἀρκῆ, τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἡ γλῶσσα τῶν χειροκροτήσεων καὶ ποδοκροτημάτων.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμικυκλοειδεῖ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων δὲν ἐκηρύχθη ἔτι ἡ πρὸς ἐναρξίν τῆς συνεδριάσεως ἀπαιτούμενη ἀπαρτία· αἱ δεκατέσσαρες ἔνθεν κἀκείθεν τῆς αἰθούσης σεραὶ τῶν βουλευτικῶν ἐδρῶν ἐπιδεικνύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κενὰ τὰ μελανόχροα περικαλύμματά των· μόνον τινὲς τῶν πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ προεδρεῖω ἀνεκαθεν ὀρθισθεῶν θέσεων τῆς συμπολιτεύσεως εἶνε κατεληγμένα, καὶ ἐπὶ μιᾶς τῶν τελευταίων σειρῶν διακρίνεται, ἀκίνητος ἐπὶ τῆς ἐδρας του, ὁ βουλευτῆς, οὗτινος εἶνε τόσον γνωστὴ ἐν Ἀθηναίς, ἐκτὸς τῆς ἄλλης χαρακτηριζούσης αὐτὸν ιδιορρυθμίας, ἡ μοναδικὴ ἀκρίβεια περὶ τὸ προσέρχεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τὰς συνεδριάσεις· ἀκρίβεια, ἥτις ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑποχρεοῖ αὐτὸν ἐνίοτε πολὺ πρὸ τῆς ὀρθισθείσης ὥρας νὰ ἀναμμένη ἔξω τῆς Βουλῆς, κρούων τὰς κεκλεισμένας ἔτι πύλας τῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποστρεφὲς αὐτὸν τῆς τιμῆς ἐν κατεπιγούσῃ ἀνάγκῃ νὰ καταζητῆται ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τῷ ξενοδοχείῳ καὶ ἐφ' ἀμαξίας πνευστιῶν νὰ ὀδηγῆται εἰς τὴν Βουλὴν, ὡς τόσοι συνάδελφοί του. Βουλευταὶ τινες περιπατοῦσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ κατὰ μόνας, ἢ ἀνὰ δύο, ἀνὰ τρεῖς, ἀνὰ πλείονας, συνάπτοντες ζωηράς, ἢ ὅλους φιλικὰς, συνδιαλέξεις, περιπατοῦντες ἢ ἰστάμενοι. Κατὰ συνεχῆ διαλείμματα διὰ τῶν δύο ἀντιθέτων πρὸς ἀλλήλας θυρῶν, τὰς ὁποίας καλύπτουσι βαρέα ἐρυθρὰ παραπετάσματα, εἰσέρχονται, ἐγκαταλείποντες τὰ ἰδιαίτερα δωμάτια, ὄμιλοι βουλευτῶν. Ἐκαστῆς ἀποχωρήσεως βουλευτῆς εἰσέρχεται συνήθως διὰ τῆς θύρας, ἥτις εἶνε πρὸς τὴν πτέρυγα αὐτοῦ. Ὁ κρότος τῶν βημάτων των δὲν ἀκούεται ἐπὶ τοῦ ἐρυθρομέλανος τάπητος, τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐστρωμένου. Ἄλλ' ἰδοὺ διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας εἰσέρχεται, ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ὑπουργῶν ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως· καταλαμβάνει τὴν ὀρισμένην αὐτῷ πρωτοκαθεδρίαν ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ φέρων τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, κύπτει αὐθωρεῖ ἐπὶ τοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ πρασινωποῦ τραπεζίου, ἀναδιφῶν ἐγγράφων δεσμίδας· ἐνίοτε ἀνυψοῖ τὴν κεφαλὴν, ὅπως ἀνταλλάξῃ λέξεις τινὰς πρὸς φίλον αὐτῷ βουλευτὴν, ὅστις τὸν πλησιάζει, ἢ ὅπως ἀποκριθῇ εἰς τὸν ψυχρὸν διὰ πῖλου χαιρετισμὸν ἀντιπολιτευομένου, ὅστις διέρπαρ' αὐτόν.

Ἡ αἰθουσα εἶνε ἀπλῶς, ἀλλὰ φιλοκάλως διακεκοσμημένη, οὐχὶ ὅμως καὶ φιλοκάλως πεποι-

μένη· ἄρμονικὸς καὶ σεμνὸς εἶνε ὁ χρωματισμὸς αὐτῆς, καὶ ἐμπρεπεῖς αἱ ὀπισθεν τοῦ προεδρεῖου ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐστηριγμένοι μαρμάρινοι προτομαὶ τῶν βασιλέων, καὶ γλυκὺ καὶ συγκερασμένον κατέρχεται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν κάτωθεν τῆς στέγης ἀκριβῶς ἠνεωγμένων θυρίδων· ἀλλ' ἐξαφανίζεται πᾶσα αὕτη ἡ εὐπρέπεια ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀσχημίας τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ προεδρεῖου τεραστίων στύλων, ὑφ' ὧν καὶ τὸ προεδρεῖον καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ τεθειμένον Βῆμα πιέζονται καὶ ἐξαφανίζονται, ὑφ' ὧν ὑβρίζεται ἡ κομψότης καὶ συμμετρία, καὶ παρακωλύεται ἡ λειτουργία τῆς ἀκουστικῆς. Ἡ πρώτη συνεδρίασις ἐν τῷ νέῳ βουλευτηρίῳ ἐγένετο πρὸ ἐννέα περίπου ἐτῶν, τῇ 3 Νοεμβρίου 1875. Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες ἠσχολοῦντο εἰς καλλιτεχνικὰς περιγραφὰς τοῦ νέου κτιρίου. Κρίσιμα τότε διεδραματίζοντο ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ ἔθνους σκηνῇ. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἔσπευδον ν' ἀποχωρήσασιν τοῦ παλαιοῦ καὶ σεσαθρωμένου ἐκείνου παραπήγματος, ἐν ᾧ μέχρι τοῦδε ἐτελοῦντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς καὶ τόσα ἐπισήμως καὶ ἀνεξιτήτως διεδραματίσθησαν· ἔσπευδον ν' ἀποχωρήσωσιν, ὅπως ἐγκαθιδρυθῶσιν εἰς τὸ καινούργιον οἰκοδόμημα, οὗτινος ἡ νεότης ἦτο, διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὰ σύμβολα καὶ τὰς ποιητικὰς μεταφοράς, ἦτο ἡ εἰκὼν οἰονεὶ νέας πολιτικῆς περιόδου διὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ παλαιὸν βουλευτήριον ἠρημοῦτο, καὶ πρὶν ἢ τέλος καταδαφισθῇ, μεταβάλλετο κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας εἰς δικαστήριον. Ἄλλ' ἡ πρώτη ἐν τῷ νέῳ βουλευτηρίῳ συνεδρίασις διέλυσε τὸ γόητρον αὐτὸ τῆς νεότητος. Παρατηρήθησαν αἱ ἄπειροι αὐτοῦ ἐλλείψεις, αἵτινες μόνον μετὰ τῆς ἐντελοῦς μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ ἠδύναντο νὰ ἐκλίπωσιν. Οὐδεὶς ἤκουετο, οὐδ' αὐτὸς ὁ προεδρικός κώδων. Οἱ βουλευταὶ εἰσώπησαν, καὶ ἤρξαντο διδασκόμενοι τὸ ὑπομένειν. Πάντων δὲ τὰς ἐντυπώσεις ἀνέλαβε νὰ ἐκφράσῃ ἔγχιτόν τι φύλλον τῆς πρωτεύουσας ἀποκαλέσαν τὸ νέον βουλευτήριον «ἐκτρωμα τεχνικόν, δι' ὃ ἐδαπανήθησαν ἑκατοντάδες χιλιάδων δραχμῶν.» Τέλος ἐν μιᾷ τῶν συνεδριάσεων τῆς παρελθούσης ἢ προπαρελθούσης συνόδου πρότασις ὑπεβλήθη εἰς τὴν βουλὴν ὑπότινος τῶν ἀντιπροσώπων περὶ εὐρέσεως καταλλήλου αἰθούσης συνεδριάσεων.

Ἄλλ' ἀκούεται—ὑπὸ μόνον τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ—κρούμενος ὁ κώδων ὑπὸ τοῦ προέδρου, καταλαβόντος τὴν ἐδραν του ἐν μέσῳ τῶν γραμματέων. Ἀρχεται ἡ ἐκφώνησις τοῦ καταλόγου· ὁ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ προεδρεῖου ἀναλαμβάνων τὴν ἐργασίαν ταύτην ἔχει φωνὴν ὀξεῖαν, κατισχύουσαν τῶν ἐλλείψεων τῆς ἀκουστικῆς· μονοτόνως διασταυροῦνται τὰ ποικιλοκατάληκτα ἑλληνικὰ ἐπώνυμα, ἐξ ὧν προδίδεται ἡ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἢ ἐκ τῆς Στερεᾶς ἢ ἐκ τῶν νήσων

καταγωγή, ἐν οἷς πολλάκις διαφαίνονται τὰ ἔγνη τῆς Ἰταλικῆς ἢ Τουρκικῆς ἐπιμιξίας. Ὁνόματά τινα ἀντηχοῦσιν εὐῆχα καὶ εὐρωστὰ, διότι ἀνακαλοῦσιν ἐνδόξους ἡμέρας καὶ νίκας τῆς Ἐπαναστάσεως· ἀλλὰ ὑπομνησκουσι νοσητέρας καὶ ὀλιγώτερον μεμακρωσμένους τοῦ μεγάλου παρελθόντος καιροῦς· ἀλλὰ προσπίπτουσι εἰς τὸ οὖς ἄγνωστα ἢ δύσηχα, ἀλλὰ ἐκπλήττουσι, καὶ ἄλλα κινουσι τὸν γέλωτα. Ὁ κατάλογος χωρεῖ βραδέως ἀναγινωσκόμενος ὅπως δοθῆ καιρὸς εἰς τοὺς ἀπόντας ἔτι νὰ προσέλθωσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ βουλευταὶ τινες, προσερχόμενοι τῷ προέδρῳ, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ δελτάριά τινα· εἶνε εἰσιτήρια διὰ τὰ θεωρεῖα, τῇ συμβολῇ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται τὰ συνήθως ὑπεράγαυα ζωηρὰ καὶ ἡκίστα εὐλαβῆ πρὸς τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ ἔθνους ἀκροατήρια· ἀλλ' ὁ πρόεδρος οὐδὲν δύναται νὰ ἀρνηθῆ εἰς τὸ ἀξίωμα τῶν βουλευτῶν, καὶ οἱ βουλευταὶ οὐδὲν δύναται νὰ ἀρνηθῶσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν φιλοπατρίδων ἐκλογέων των, οἵτινες ἀπὸ τῆς πρῶτης πολιορκίᾳ τὸ βουλευτήριον, ὑφιστάμενοι τῶν κλητήρων τοὺς διωγμούς καὶ τῆς ἀτμοσφαιρᾶς τὰς κακώσεις, πεινῶντες καὶ διψῶντες διὰ πολιτικά.

Ἡ ἀπαρτία, μετὰ τινα προσδοκίαν, ἀμφιβολίας καὶ ἀμφιταλαντεύσεις, συνετελέσθη. Εἶνε παρόντες τὰ δύο τρίτα περίπου τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀντιπροσώπων. Αἱ πλείσται τῶν βουλευτικῶν ἐδρῶν εἶνε πεπληρωμένα. Ὁ πρόεδρος διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα, καὶ ἀρχεται ἡ ἀνάγνωσις τῶν πρακτικῶν τῆς παρελθούσης συνεδριάσεως, καταπνιγμένη ὑπὸ τὸν δούπον καὶ τοὺς διαπληκτισμούς τῶν ἀνερχομένων καὶ συνωστιζομένων ἐν τοῖς θεωρεῖοις. Οἱ οὐδέποτε ἀραιοὶ ἀκροαταὶ σήμερον παράκεινται πυκνοὶ ὡς φωσφορα ἐντὸς τοῦ κουτίου των· καὶ δὲν ἀναμένουσιν ἢ κατὰλληλον εὐκαιρίαν νὰ ἐκραγῶσιν, ὡς ἐκεῖνα, ἐν ἀποδοκιμασίαις ἢ ἐπιδοκιμασίαις· διότι ἀπὸ τῆς χθὲς αἱ ἐφημερίδες διεσάλπισαν ὅτι σπουδαία σήμερον ἔσται ἡ συζήτησις, καὶ ὅτι θὰ ὁμιλήσωσιν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, δεινοὶ ρήτορες καὶ παλαισταὶ· ἀναμένεται «πολιτικὸν ζήτημα». Καὶ οἱ κυρίαὶ δὲν ὑστεροῦσι κατὰ τὸν ἐθνουσιασμὸν τὸ δεξιόθεν τοῦ βασιλικῆς θεωρεῖον των ἐπίδεικνυει πολυτρόπους ἐσθῆτας καὶ ποικιλοκοσμήτους κεφαλὰς, ἀπὸ τῆς δεξιῶς ἡρμοσμένης πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ τελευταίου συρμού κεφαλῆς τῆς Ἀθηνῆας νεάνιδος μέχρι τῆς κεφαλῆς τῆς νεήλδος ἐπαρχιώτιδος, ἐπίδεικνουμένης ὑπὸ τὸ ἐρυθροῦν φέσιον καὶ τὸ χρυσοῦν παπάζι. Ἀπὸ τοῦ θεωρεῖου τῶν διπλωματῶν προκύπτουσι διὰ τῶν διόπτρων ἐτάζουσαι δύο τρεῖς ξενικαὶ φυσιογνωμίαι· οἱ συντάκται τῶν πρακτικῶν τῶν ἐφημερίδων εἶνε εἰς τὰς θέσεις των μετ' οὗς προσηλωμένον καὶ τεταμένην τὴν μολυβδίδα, καὶ ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν αὐτῶν εἰκοσὰς ἐπιτίμων

καὶ ἀγνώστων δημοσιογράφων, εἰσηγμένων ἐκεῖ χάρις εἰς εἰσιτήρια ἐφημερίδων, αἵτινες πρὸ πολλοῦ ἐξεμέτρησαν τὸ ζῆν, χωρὶς ὅμως, κατὰ λογικὸν κανόνα, νὰ ἐκμετρήσωσι καὶ τὰ δημοσιογραφικὰ αὐτῶν δικαιώματα. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς θεωρεῖοις ἀξιώματικῶν δὲν εἶνε εὐκαταφρόνητος. Τὸ κοινὸν θεωρεῖον ἐξετείνεται πρὶν καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν τῆς αἰθούσης· βαθμηδὸν ἤρξατο μειούμενον τὸ κράτος του, μέχρις οὗ περιωρίσθη εἰς τὸν ἀμφιβατρικὸν χώρον, ὃν ἤδη κατέχει. Ὡς πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτοῦ θεατὰς, οὐδέποτε, βλέπων αὐτοὺς ἐκεῖ συνηγμένους καὶ παρακκολληθῶντας τὰς συζητήσεις, ἠδυνήθη νὰ διευκρινίσω τὰς ἐπικρατούσας ἐν αὐτοῖς κοινωνικὰς ιδιότητας· εἶνε βιομήχανοι, ὑπάλληλοι, φορολογούμενοι, ἀργοὶ, ἐργάται, σπουδασταί, λωποδῦται, οὐδὲν ἐξ αὐτῶν. Ἐν ταῖς διακινουμέναις καὶ θερμοαίμοις ἐκείναις κεφαλαῖς μία μόνη ιδιότης διακρίνεται, παρεχομένη ὑπὸ τῆς ἐκεῖ πέραν διακεχυμένης ἀτμοσφαιρᾶς, καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἐξουδετεροῦσα· ἡ ιδιότης τοῦ πολιτικομανοῦς.

Ὁ στενογράφος καταλαμβάνει τὴν θέσιν του ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τῷ προεδρεῖῳ τραπέζης. Ἀρχεται ἡ συζήτησις.

Εἰς δύο μεγάλα στάδια δύναται παρ' ἡμῶν νὰ διαιρεθῶσιν αἱ κοινοβουλευτικαὶ συζητήσεις· εἰς τὸ στάδιον τῶν ἐπερωτήσεων, καὶ εἰς τὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἐν ταῖς πλείσταις δὲ τῶν συνεδριάσεων ἐκάστης βουλευτικῆς συνόδου τὸ πρῶτον στάδιον, αὐθαίρετως ἐκτεινόμενον ἐπ' ἄπειρον, κυριαρχεῖ καὶ προγράφει τὴν λειτουργίαν τοῦ δευτέρου· ἡ ἐπερώτησις τρώγει τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Εἶνε ἔργον τῆς στατιστικῆς νὰ ἐπαριθμήσῃ τὰς συνεδριάσεις, αἵτινες ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς μεταπολιτεῦσεως κατηναλώθησαν εἰς ἐπουσιῶδη καὶ, οὕτως εἰπεῖν, οἰκογενειακὰ ζητήματα πρὸς βλάβην οὐσιωδῶν ἀναγκῶν τῆς πολιτείας. Τί θὰ ἐλέγετε περὶ συμποσίου, εἰς τὸ ὅποιον ἀντὶ ἄρτου προσφέρεται οἶνος, καὶ μόνον οἶνος; τοιαῦτα συμποσία εἶνε αἱ παρ' ἡμῶν συζητήσεις αἱ ἀρχόμεναι καὶ περατούμεναι καὶ πληροῦμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνεξέρευνήτου καὶ ἀπαραθιάστου δικαιώματος τῆς ἐπερωτήσεως. Στάδιον, ὅπερ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, θιγούσης ἄμεσώτερον ἀτομικώτερα καὶ ποικίλα συμφέροντα, ἢ δυναμένης νὰ καταστή ἐπιτήδειον ὄργανον πολιτικῆς ἀντιδράσεως, μεθευεῖ, ἐξερθεῖζει, ἐξαιρεῖ, μωραίνει, κινεῖ εἰς γέλωτα ἢ εἰς ἀγανάκτησιν ἠθοποιούς ὄμοῦ καὶ θεατὰς. Αἰετοῦτε ἡγάπησα τὰ ἄνθη τῆς ἐλευθερίας, ἄτινα, κατὰ τὸν ποιητὴν, εἶνε δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναμαι νὰ μὴ φρονῶ ὅτι ἡ ἐπερώτησις ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ πολιτεύματος εἶνε ἐκ τῶν ἀνθῶν ἐκείνων, τῶν ὁποίων τὸ ἄρωμα εἶνε κινδυνῶδες, ἢ, κατὰ τὴν λέξιν ἑτέρου ποιητοῦ, ἕπουλον.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἐνίοτε σπουδαία ζητήματα

δύναται νὰ διαλευκανθῶσιν ἐπικαίρως ὑπὸ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπερωτήσεως ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου πόσος πολὺτιμος χρόνος ἀσπυτεύεται! Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Δυνάμει τῆς ἐπερωτήσεως δύναται καὶ ὁ ἀκινδυνότερος ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιστάσει ἀντιπρόσωπος νὰ καταστῇ τύραννος αὐτοκράτωρ τῶν ἰσχυροτάτων· δύναται νὰ λέγῃ, νὰ λέγῃ, νὰ λέγῃ, καὶ οὐδεὶς δικαιούται νὰ διακόψῃ τὸ ἱερὸν ρεῦμα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ χεῖμαρου. Διότι ἡ ἐπερωτήσις εἶνε τὸ ὄπλον τῶν ἀδυνάτων, καὶ ἡ ἐλπίς τῶν ἀηληπισμένων. Ἐκεῖνοι, οἵτινες δυσχεραίνουν νὰ συνεχίσωσιν ἐπὶ τοῦ Βήματος καθαρῶς πολιτικὴν συζήτησιν ἐπὶ οικονομικῶν, στρατιωτικῶν ἢ διπλωματικῶν ζητημάτων, δὲν ἔχουσιν ἢ νὰ ἐπιληθῶσι τοῦ τυχόντος ἐπαρχιακοῦ ἐπεισοδίου, τῆς πτώσεως μιᾶς γεφύρας ἢ τῆς ἀπολύσεως ἐνὸς ταμίου. Τὸ Βῆμα ἀλίσκεται ἐξ ἐφόδου, δημηγορία μακρὰ μετὰ πρόλογον καὶ ἐπιλόγον συντάσσεται, ποτήρια ὑδατος κενοῦνται ἄφθονα, μεγάλων φράσεων κομβολόγιον ἀναπτύσσεται, ὁ τόνος τῆς φωνῆς ἀρμόζεται ἐκάστοτε πρὸς τὴν λέξιν τοῦ ῥήτορος, οὐδενὸς εἶδους ρητορικὸν χειρονόημα παραμελείται, ὁ σπινθὴρ μεταδίδεται καὶ εἰς ἄλλους, οἱ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενοι, οἱ ἐπαρχιακοὶ ἀντίπαλοι, οἱ ὑπονοούμενοι, οἱ φίλοι καὶ πάντες ὁ ὅπωςδῆποτε ἐνεχόμενοι εἰς τὸ προκείμενον θεωροῦσι καθήκον νὰ ἐπέμβωπι, νὰ ἀπαντήσωσι, νὰ διαψεύσωσι, ν' ἀνταπαντήσωσι, νὰ ὀργισθῶσι, νὰ διαμαρτυρηθῶσι· καὶ εἶνε ἀναπόφευκτον τοῦτο εἰς ἡμᾶς, τῶν ὑποίων τὰς κεφαλὰς ὠριμάζει ὁ φλογερότερος ἥλιος. Πολλοὶ ἀκολουθοῦσιν εἰς τὸ Βῆμα, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, αὐτοὶ διακόπτουσιν, ἐκεῖνοι ἀπειλοῦσιν, ὅλοι κραυγάζουσιν ὁμοῦ, καὶ ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν καὶ τῆς ἐξάφνης δύναται τις σαφέστατα νὰ διακρίνῃ ἐκ τῆς μουσικῆς τῆς φωνῆς καὶ τῶν λεκτικῶν ἰδιωτισμῶν τὸν Πελοποννήσιον, τὸν Ρουμελιώτην, τὸν Ἐπτανήσιον, τὸν νησιώτην τοῦ Αἰγαίου, τὸν Θεσσαλόν, τὸν Ἀθηναῖον. Προσέρχεται ἐπίκουρος ὁ προεδρικός κώδων, τῇ μεσολαβήσει τῶν ἀπαθεστέρων κατευνάζεται ἡ θύελλα, ὁ πρόεδρος καλεῖ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ λάμπουσι κυκλοειδῶς ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρημέναι μετὰ τὸ διδύμα ράμφη τῶν αἰ λυχνία τοῦ φωταερίου, σημεῖον ὅτι πρὸ πολλοῦ κατῆλθεν ἡ νύξ, καὶ ὅτι πρὸ τοῦ στομάχου καὶ τοῦ καμάτου πρέπει νὰ ὑποχωρῇ πᾶσα σκέψις. Καὶ ἀναβάλλεται μὲν, ἄδηλον διὰ πότε, ἡ ἐπιψήφισις ἐπείγοντος νομοσχεδίου, ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες εἶνε ὅτι μετὰ τινος ἡμέρας οἱ ἐκλογεῖς ἀποκέντρον τινὸς ἐπαρχίας ἀναγινώσκουσιν εἰς πᾶσας τὰς ἐφημερίδας πολὺστήλον λόγον τοῦ προσφίλου αὐτοῖς ἀντιπροσώπου καὶ ἄρχεται αὐθις στερεομένη ἡ κλονισθεῖσα πεποιθήσις αὐτῶν περὶ τῆς ρητορικῆς του ἰκανότητος.

Κατ' ἄλλην ὁμῶς διαίρεσιν, αἱ συζητήσεις ἐν

τῇ ἑλληνικῇ Βουλῇ δύναται νὰ διακριθῶσιν εἰς ἐκτάκτους καὶ τακτικὰς συζητήσεις. Καὶ τακτικαὶ μὲν εἶνε αἱ διεξαγόμεναι ἄνευ ζωηροῦ τινος ἐπεισοδίου, ἄνευ λόγου ἐπιβαλλούσης δυνάμεως, ἄνευ καταπληκτικοῦ συνωστισμοῦ τῶν ἀκροατηρίων. Ἐκεῖναι, καθ' ἃς ὁ ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγορεύων ἀφίεται νὰ περᾶν τὴν μακρὰν ἢ σύντομον ὁμιλίαν του, χωρὶς προσοχῆς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς διακοπῶν· ἐκεῖναι, καθ' ἃς οἱ ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τῶν ἀπομένωντες βουλευταὶ εἶνε διατεταγμένοι ἀροβολιστικῶς, οἱ μὲν ἀσκεπεῖς, οἱ δὲ φέροντες τὸν πῖλον ἢ τὸ φέσιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καθ' ἃς ἄλλοι μὲν προσέχουσιν, ἄλλοι ἀναγινώσκουσιν, καὶ ἄλλοι νυστάζουσιν· καθ' ἃς περιπατοῦσι κατὰ μῆκος τοῦ ὀπίσθεν τοῦ προεδρείου διαδρόμου, ἢ συντάσσουσιν τὴν ἀλληλογραφίαν τῶν ἐπὶ τῶν τραπέζων· καθ' ἃς νεαροὶ τις καὶ κομποπρεπῆς πολιτευτῆς εὐκαιρεῖ νὰ ἀνατείλῃ ἐπίμονα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν μίαν καὶ μόνην ἐπὶ τοῦ γυναικείου θεωρείου διαθάλλουσαν χάριν, καθ' ἃς αἱ δύο τῆς αἰθούσης θερμάστραι σβέννυνται, καὶ οἱ δημοσιογράφοι ἐγκαταλείπουσι πρὸς στιγμὴν τὰ θρανία τῶν, ὅπως ἀναπνεύσωσι καθ' ἃς ἀνατινάσσει τοὺς ἀποναρκωθέντας, καὶ διαλύει τὴν συνεδρίασιν φωνή... ἀπὸ μηχανῆς « κ. πρόεδρε, δὲν ὑπάρχει ἀπαρτία! »

Ἐκτάκτος δὲ δύναται νὰ ἀποκληθῇ ἡ συνεδρίασις ἐκείνη, ἣτις σπουδαῖον ἐπιλύουσα ζήτημα, ἄρχεται καὶ περατοῦται ὑπὸ τὸ γόητρον τοῦ λόγου μιᾶς ἢ καὶ πλειόνων ἐκ τῶν σημαίνουσων ἐν τῇ βουλῇ προσωπικοτήτων. Τότε κατέχουσιν πάντες τὰς θέσεις τῶν. Ἐν μέσῳ τῶν μελανῶν ἐπενδυτῶν καὶ τῶν φαιόχρων ἐπανωφοριῶν λευκάζουσιν αἱ ὀλίγα ὀλίγιστα ἐτι ἀπομένουσαι λευκαὶ φουστάνελοι. Τοὺς διαπρέποντας ἐκ τῶν πολιτικῶν, τὸν πρωθυπουργόν, τοὺς ὑπουργούς, τὸν ἀρχηγόν τῆς ἀντιπολιτευσεως, τοὺς ὀπωσδήποτε κατακτῆσαντας τὴν προσοχὴν τοῦ κινῶν, τοὺς ἰδιορρύθμους, τοὺς ἰδιοτρόπους, τοὺς ἀνεξαρτήτους, τοὺς ἔχοντας παρελθόν, τοὺς ἀξιοῦντας παρόν, τοὺς ἐλπίζοντας εἰς μέλλον, δύναται ὁ παρατηρῶν νὰ ἀνακαλύψῃ, ἕκαστον εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῷ θέσιν. Πλήρη τὰ θεωρεῖα, ἀλλ' εὐλαβοῦμενα τὴν ἀντιπροσωπείαν, οἱ ἀντιπρόσωποι, πληττόμενοι, ἢ θριαμβεύοντες, ἐγκωμιαζόμενοι ἢ ἐγκαλούμενοι, ἀλλὰ πάντοτε εὐλαβοῦμενοι τὸν ῥήτορα. Πληροῖ τὸ κενὸν τῆς αἰθούσης ἡ φωνὴ τοῦ λαλοῦντος, ἀφ' ἧς ὡς ἀπὸ ἀοράτου δυνάμεως, διασπείρεται ἡ συγκίνησις καὶ ἐνίστι τὸ ῥίγος. Καὶ εἶνε αὕτη ἡ ἀπλουστερα καὶ ὠριασττέρα σκηνογραφία συνεδριάσεως τῆς ἑλληνικῆς βουλῆς, διότι πάντα τελοῦνται κατ' ἄξιαν· καὶ οἱ λόγοι εἶνε ἄξιοι τοῦ Βήματος, καὶ τῶν λόγων ἄξια αὐτῶν προκαλούμεναι στιγμιαία ἢ διαρκέστεραι ἐντυπώσεις συμφώνως μετὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνου.